کتێبی “چۆن خوێندنەوە بکەین بەکولتوور” لە نوسینی ئارام سدیق .. ڕێبین محەمەد ئەحمەد

کتێبی “چۆن خوێندنەوە بکەین بەکولتوور” لە نوسینی ئارام سدیق، ناوەندی ڕەهەند بەچاپی گەیاندوە. کتێبەکە لەسێبەش پێکهاتوە.

نوسەر لەکتێبەکەدا هەوڵ دەدات دەسنیشانی هۆکارەکانی بەکولتوورکردنی خوێندنەوە بکات لەکۆمەڵگای کوردیدا، ئەو هۆکارانەی بونەتەهۆی بێئاگابوونی تاکاکانی کۆمەڵگا لەکتێب و خوێندنەوە چین؟ ئەو ڕێگریو کۆسپانە چین کەدەبنە بەردەم تاکەکان، یان ئەو هەیانەچین کەدەتوانن نەوەیەکی تازە دروستبکەن کەئاشنای کتێب و خوێندنەوەبن.

نوسەر باس لەچەند قۆناغێک دەکات کەدەتوانن بەسەریەکەوە دەسکاری دونیای پێبکرێت و هەوڵی گۆڕانکاری تێدابێتەدی. یەکێک لەقۆناغە سەرەکەکانیش پەروەردەیە. قۆناغەکانی خوێندن لە خوێندنگاکاندا دەتوانن هەنگاو بەهەنگاو نەوەیەک بەرهەمبهێن کەئەو نەوەیە شارەزایی تەواویان هەبێت سەبارەت خوێندنەوەو کتێب. بەڵام وەک نوسەردەڵێت سیستمەی پەروەردە نەیتوانیوە بەئەرکی خۆی هەڵبسێت لەپێگەیاندنی نەوەیەکی هۆشیار چاوکراوە کەئاشنای کتێب وخوێندنەوەبن. لەبەرامبەردا پەروەردە زیاتر خوێندکارانی لە دونیای کتێب ڕەنجاندوە و فەرامۆشیکردوە. ئەمجۆرە لەپەروەردە خوێندکارێک بەرهەم دێنێت کە دژی کتێب و خوێندنەوەن، تاکە ئارەزویەک کەلە خوێندکاردا دروستی دەکەن، بەدەست هێنای بڕوانامەیە. ئەمەوا لەخوێندکاردەکات بەتەواوکردنی خوێندن ، خوێندکارێکی ناشارەزا بێت بەزانستە جۆر بەجۆرەکان، هیچ زانیاریەکی ئەوتەی پێنەبێت بەڵکو بیرکردنەوەکانی لەدەوری ئەوچەند کتێبانە دەخولێتەوە کە پەروەردە دایناوە.

خاڵێکی تر کتێبەکە لەسەری دەوەستێت، ئەو لەشکرە لەمامۆستای کەم شارەزاو نەخوێندەوار کە دوای تەواوکردنی خوێندنو بەدەست هێنانی بڕوانامە، یەکەم شت کە تەڵاقیان داوە کتێبە. کاتێک ئەم جۆرە لەمامۆستاکان دەست بەکاردەبن لەخوێندگاکاندا توانای پەروەردەکردنی خوێندکارانیان نابێت .لەکاتی وانە وتنەوەشدا

بەشێوەیەکی تەقلیدی وکۆن و بێزانیاری وانەکان دەڵێنەوە کە هیچ مەجالێک بۆ خوێندکار نا□ه□ن□وە بیربکاتەوە. نوسەر بۆچونی نوسەرێکی وەک پاولۆ فێری دەوروژێنێت کەهو□کا□ ب□تێگەشتن لە شێوازی فێرکردن لەکوردستان ، ئایە ئەو جۆرە لەخوێندنو فێرکردن شێوازێکی سەردەمیانەو مۆدێرنە یان شێوازی بانکیە. نوسەر شێوازی فێرکردنی بانکی ڕووندەکاتەوە، شێوازی بانکی ئەوەیە کاتێک پارە لەبانک دادەنێت بەبێ ئەوەی گۆڕانی بەسەردا بێت وەری دەگریتەوە. بێگومان هەریەک لەئێمە دەزانین خوێندن لەکوردستان پێدان و وەرگرتنەوەیە . مامۆستا چیت پێدەڵێت بەهەمان ئەوشێوەیەی کەپێیان گوتویت دەیڵێتەوە. واتا هیچ دیالۆگ و بیرکردنەوەیەک لەفێرکردندا بونی نیە ، بەڵکو خوێندنێکی بانکیە.

Rebin Mahmud Ahmad

لێرەوە ئەوەمان بۆدەردەکەوێت خوێندنگاکان لەهەوڵی جدیانین بۆ پێگەیاندی تاکێکی وریاو چالاک ، تاکێک لایەنی کەم پێش ئەوەی بگاتە زانکۆکان ئاشنای چەند کتێبێک بێت. خوێندنگاکان دەبێت بەڕۆڵی خۆیان هەستن لەئاشناکردنی خوێندکاران بەدونیای کتێب. نوسەر باوەڕی وایە دەبێت لە باغچەی ساوایانەوە دەسبکرێت بەو پڕۆسەیە، هەوڵبدرێت منداڵان ئاشنای خوێندنەوەی چیرۆک ب□ن. بۆئەوی هەرلەسەرەتاوە شارەزای کتێب و خوێندنەوە بکرێت پێویستە سەردانی کتێبخانەکانیان پێبکرێت. دواتر قوتابخانەکان پێویستە هەوڵبدەن لەقۆناغەکانی خوێندندا، بەپێی مەرحەلەکان زیاتر خوێندکار بەکتێب بناسێن. هەروەها ئەندامانی خێزان دەتوانن ڕۆڵی کاریگەربیبنن لەتەواوکردنی هەوڵی بەکولتورکردنی خوێندنەوە. خێزان دەتوانێت حەزی خوێندنەوە لەتاکدا دروست بکات. میدیاش ڕۆڵیکی هێجگار گرنگ دەبینێت لە دەرخستنی کتێب، لەئاشناکردنی تازەترین کتێب کە بەچاپ دەگەیندرێت. کورتەیەکی گرنگ لەناوکتێب هەڵبژێرێت کەسرنج ڕاکێشبێت بۆئەوەی دواتر خوێنەر هەوڵی بەدەست هێنانی بدات.

لەبەشەکانی دواتردا نوسەر پرسیاری گرنگ دەکات وەک بۆچی بخوێنینەوە؟ چی بخوێنینەوە ؟ ئەگەر نەخوێنیەوە چی ڕودەدات؟ و چەندان پرسیاری تر.

بۆچی بخوێنینەوە؟ نوسەر لەوەڵامی ئەم پرسیارەدا دەگەڕێتەوە بۆئەزمونی خۆی، کاتێک چەندان خوێنەر پرسیاری ئەویان لێکردوە ئایە ئێمە بۆچی بخوێنینەوە ؟نوسەر پێیوایە خوێندنەوە پێشئەوەی ئەرک بێت حەزە. وتا ئەوە حەزە تۆدەبات بەرەودونیای خوێندنەوە. بەپچەوانەوە نوسەر دەڵێت کاتێک هەندێک خوێنەر پرسیاری ئەوەیان

لێکردوە بۆچی بخوێنینەوە ؟ بۆی دەرکەوتوە ئەوجۆرە لەخوێنەر بێزاریەکیان پێوەدیارە، چونکە خوێند□و□یان زیاتر وەک ئەرکێک دەبینی نەک وەک حەزێک یان بۆئەوەی واخۆیان دەربخەن کەدەخو□ن□ن□وە، یان لەبەر هۆکاری تردەخو□ن□ن□وە ک□ پەیوەندی بەحەزی خۆیانەوە نیە. نوسەر دەڵێ دەکرێت هەمووکەس خوێنەر نەبێت، بەڵام دەکرێت زۆربەی کەس کەم تازۆر بەپێی کاتەکانیان بخوێننەوە. خوێندنەوە هەوڵێکە بۆتێگەشتن ودەسکاریکردنی خود و دەسکاریکردنی ئەودونیایەی تێیدا دەژیت . خوێندنەوە کاتێک ئەرکە کە کەسەکە مامۆستابێت یان میدیاکار یان نوسەر کەدەبێت خوێندنەوە لای ئەمانە لەحەز خولیاوە بێت بەئەرک، چونکە پێویستە بەردەوام ئاگاداری تازەترین زانیاری بن . لەهەوڵی خوێندنەوەی زیاتردابن، چونک□ ئەوان ئەرکی پەروەردەکردن فێرکردن و ئاڕەستەکردنی تاکەکانی کۆمەڵگایان لەئەستۆیە.

ڕێبین محەمەد ئەحمەد